

Docentendag Maatschappijleer 2017

Verslag Avondprogramma Juridische vraagstukken bij de Hoge Raad

‘Transparant en eigentijds, zo ziet ons gebouw eruit en zo gaan we ook te werk.’ Met deze woorden verwelkomt Maarten Feteris, president van de Hoge Raad, 120 docenten Maatschappijleer in het nieuwe marmeren en glazen gebouw van de Hoge Raad.

Met een foto van president Trump en een foto van de Amerikaanse rechter James Robart illustreert Feteris het belang van de rechtsstaat. De een ondertekende een decreet met een inreisverbod voor moslims, de ander verklaarde dit ongrondwettelijk en schortte de maatregel daarmee op. ‘Wie van de twee is hier het machtigst? Daar ga ik vanavond geen simpel antwoord op geven’, aldus Feteris.

Scheiding der machten, maar ook samenspel

Feteris benadrukt vooral het belang van het scheiden der machten: de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht. ‘Want: *Power corrupts, but absolute power corrupts absolutely*. De rechtspraak biedt goed tegenwicht bij al te emotionele of fanatieke bestuurders. Tegelijkertijd is rechtsvorming ook een coproductie tussen wetgever en rechter. De wetgever laat soms interpretatieruimte over voor de rechter om de wet goed toe te kunnen passen op verschillende situaties. Als de wet in de praktijk niet uit blijkt te pakken zoals hij bedoeld is, kan de wetgever op zijn beurt de wet weer aanpassen.’

Hoogste rechter van Nederland

De Hoge Raad is op veel gebieden, zoals bij het civiel-, straf- en belastingrecht, de hoogste rechter van Nederland. De meeste zaken komen pas in derde instantie bij de Hoge Raad, na een gang naar de rechtbank en een hoger beroep bij een gerechtshof. De Hoge Raad kijkt dan niet opnieuw naar de inhoudelijke beoordeling, maar alleen naar de juridische aspecten van de zaak. Oftewel: of de wetgeving toereikend is en goed wordt toegepast. Niet of de ten laste gelegde feiten daadwerkelijk zijn gepleegd; dat is in de vorige rondes al genoeg getoetst. Sommige zaken neemt de Hoge Raad al eerder aan, omdat die de gelegenheid bieden om de wetgeving op een bepaald gebied aan te scherpen.

Belang sterke rechtsstaat

Een rechtsstaat is belangrijk om de fundamentele rechten van inwoners te beschermen. 'Het is echt een voorwaarde voor een veilige en vreedzame samenleving.' In het gebouw van de Hoge Raad hangt het Latijnse citaat van Hugo de Groot *Ubi iudicia deficiunt incipit bellum*, oftewel: Waar het recht stopt begint de oorlog. Feteris: 'Of de meer hedendaagse vertaling die ik op social media las: "Zonder rechters wordt het matten".'

Een sterke rechtsstaat draagt ook bij aan de welvaart van een land, zoals telkens weer blijkt uit de Rule of Law-index. 'Tussen welvaart en de mate waarin een land een sterke rechtsstaat heeft bestaat een direct verband. Een sterke rechtsstaat zorgt voor stabiliteit en dat is aantrekkelijk voor investeerders en ondernemers', aldus Feteris.

Twee juridische vraagstukken

Na de lezing van Feteris gaan de 120 docenten in twee groepen uiteen, om zich onder leiding van Willem van Schendel (vicepresident strafkamer Hoge Raad) en Martijn Polak (raadsheer civiele kamer Hoge Raad) over twee spraakmakende vonnissen te buigen: 1. de uitspraak dat de Amsterdamse boekverkoper die *Mein Kampf* verkoopt niet strafbaar is en 2. het oordeel dat de Nederlandse rechter onbevoegd is in het geschil met de Europese Octrooi Organisatie. In de werkgroepen krijgen de docenten de opdracht om te bedenken welke informatie de rechter allemaal in overweging moet nemen om tot een vonnis te komen. Dat leidt tot interessante discussies en eyeopeners.

Lesmateriaal over de Hoge Raad

Na afloop van het avondprogramma krijgen de docenten een reader mee met [lesmateriaal over de Hoge Raad](#).